

DEN
TABTE
HAVNATUR

ÅL

EN HELT UNIK ART

ÅLEN – EN HELT UNIK ART

Ålen ligner ingen andre fisk. Den ændrer sig markant i løbet af livet og tager på en af dyreverdens længste rejser, når den skal yngle. Men siden 1960'erne er antallet af ål gået markant tilbage over hele Europa. Også i Danmark.

Ålen er en speciel fisk, som lever i både salt- og ferskvand. I starten og i slutningen af dens liv lever den i saltvand. Og i de mellemliggende i ferskvand. En anden særlig ting ved ålen er, at den kan bevæge sig over land. Har den brug for at finde nyt vand, kan den således 'åle' sig over lange landstrækninger med fugtigt græs. Det foregår som regel om natten, hvor der er mere fugtigt og mindre farligt.

DET LÆRER DU OM I DETTE FAKTAARK:

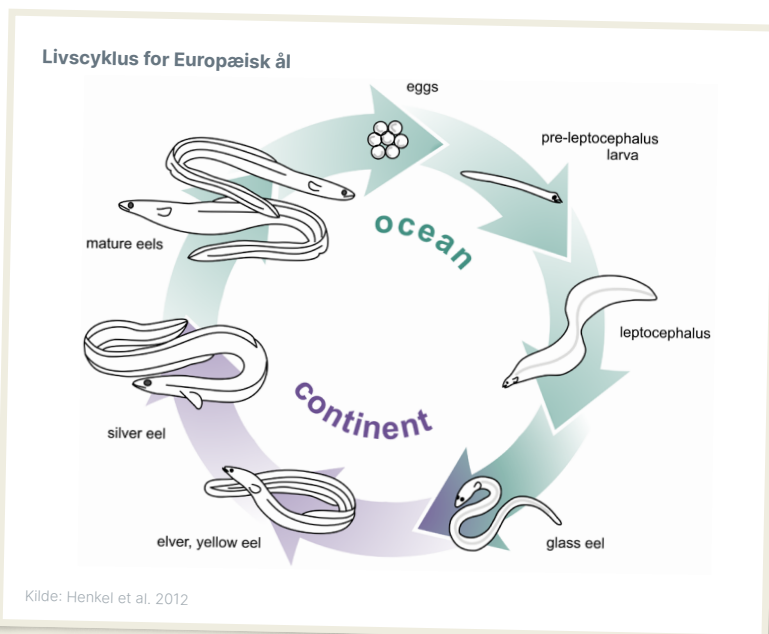
- > Ålens lange rejse til Sargossohavet.
- > Ålens historie.
- > Ålens særlige livscyklus.
- > Årsagerne til ålens drastiske nedgang.

ÅLENS LIVSCYKLUS

Ålens liv begynder som larve i Sargassohavet. De små ålelarver driver med Golfstrømmen til Europa – en rejse, der kan tage tre år. Den unge ål, som efter endt rejse ankommer til Europas kyster og ær, kaldes glasål. Den voksne ål kaldes gulål. Den lever i ferskvand og brakvand (en blanding af fersk- og saltvand, man finder i overgangen mellem hav og åløb). Den er aktiv om natten og lever af orme, muslinger, krebsdyr, snegle, små fisk og insekter. Om vinteren graver den sig ned i muddret på bunden.

Efter 5-20 år forandrer gulålen sig til blankål og mister blandt andet sin evne til at spise. Blankålen forlader vækstområderne og svømmer 5.000 til 7.000 km mod gydeområdet i Sargassohavet, på den anden side af Atlanterhavet, hvor den gyder. Herefter dør den voksne ål.

Den europæiske åls gydeområder og levesteder

Her lever den europæiske ål fra den ankommer som glasål til den som blankål vender tilbage til Sargassohavet for at gyde.

Den europæiske åls gydeområder i Sargassohavet. De blå ringe viser, hvor larverne er koncentreret - med flest i den tykkeste ring.

ÅLEN ER I DAG KRITISK TRUET

Ål har været en meget populær spisefisk, men siden 1960'erne er bestanden af ål i Danmark gået markant tilbage. Antallet af glasål ved de europæiske kyster er således faldet med 98 % siden 1980. Det ser særligt slemt ud i Nordsøområdet, hvor antallet af glasål kun er 0,6 % af, hvad det var i 1980, mens det er på 5,6 % andre steder i Europa. Faldet kan mærkes på fangsterne: I 1970'erne blev der i gennemsnit fanget mere end 500 kilo glasål om året alene ved Højer Sluse. I 1980'erne var fangsten faldet til mindre end 10 kilo årligt, hvorefter fiskeriet lukkede.

Bestanden af ål har været kritisk i mindst 20 år. Forskerne har siden 2008 anbefalet, at den dødelighed, der skyldes menneskelig aktivitet, skal minimeres mest muligt, indtil ålebestanden viser tegn på bedring. Til trods for ålens truede status, har Danmark fra 2008 til i dag fanget ca. 200 ton ål om året fra erhvervsfiskere og 100 ton fra fritidsfiskerne.

Hvad skyldes ændringerne?

Årsagen til ålens nedgang kendes ikke med sikkerhed, men formodentlig skyldes det en kombination af flere faktorer: Dels har vandmiljøet ændret sig meget. Mens en fjerdedel af Danmark for 150 år siden var dækket af vådområder, er det i dag er faldet til 4 %. Siden Anden Verdenskrig er der bygget dæmninger, udrettet vandløb og drænet vådområder i stort omfang for at inddrage landområder til landbrug og byggeri. Forurening med miljøfremmede stoffer har også påvirket vandmiljøet.

Det tunge fiskeritryk spiller nok også en rolle, idet både glasål, gulål og blankål har været udsat for et omfattende fiskeri. Ligesom rødspætten var ålen økonomisk set den vigtigste art i begyndelsen af 1900-tallet³. Men i årene efter Anden Verdenskrig var den reduceret til kun at være den tredjevigtigste efter rødspætte og torsk. Fangsterne var dog stadig meget store – i 1948 blev der således fanget 4.242 ton ål i Danmark. Men fra slutningen af 1950'erne begyndte fangsterne at falde. I Danmark fanges der nu årligt officielt cirka 200 ton gulål og blankål i erhvervsfiskeriet og 100 ton i fritidsfiskeriet. Hertil kommer fangst, der ikke registreres.

Ålen var tidligere en udbredt spise. Her står fisker fra Bornholm med sin ålefangst i et hyttefad.

En af de nyere trusler mod ålen er svømmeblæreorm – en parasit, der suger blod fra ålens svømmeblære og gør det vanskeligt for ålen at gennemføre den lange gydevandring til Sargassohavet. Det er en rundorm, som er blevet ført til Europa med levende ål fra Stillehavet i slutningen af 1970'erne. På det tidspunkt var ålebestanden imidlertid allerede i tilbagegang.

Endelig kan det ikke udelukkes, at de globale klimaændringer, og konsekvenserne heraf i de oceaniske havstrømme, kan have en indvirkning på ålelarvernes overlevelse, når den vandrer fra Europas kyster til Sargassohavet.

START MED DET INDLEDENDE FAKTAARK

Faktaarkene om Den Tabte Havnatur indledes med et faktaark om, hvordan hvert element spiller en rolle for helheden i det marine økosystem. Vi anbefaler, at du starter med dét, før du eventuelt dykker ned i de øvrige faktaark om enkelte habitattyper og arter. Det er vigtigt som baggrund for at forstå, at mister vi et stykke havnatur, er det med til at forarme hele økosystemet.

HANDLING

HVAD KAN VI GØRE FOR AT
REDDE ÅLEN?

Som nævnt har forskere de sidste 20 år anbefalet nulfangst for ål i alle livsstadier og alle levesteder. Denne anbefaling har man både i Danmark og resten af Europa valgt ikke at følge.

Beregninger har vist, at ålens dødelighed, som følge af menneskelig aktivitet, skal reduceres med 85% i hele Europa, før bestandens negative udvikling begynder at vende. Selv hvis alt ålefiskeri ophører, vil det vare omkring fem ålegenerationer – eller cirka 80 år – før bestanden igen er som før 1960'erne.

I Danmark har man siden 1984 opfostret vildfanget glasål fra Sydeuropa, i dambrug og udsat dem i Danmark i håb at øge antallet af ål, der svømmer til Sargassohavet for at gyde. Der er ikke tilstrækkelig viden om, hvorvidt denne praksis bidrager positivt til ålebestanden.

Endelig kan man sikre passage for glasålene gennem åer til livsvigtige levesteder i søer og moser. Mange steder er passagen nemlig spærret af blandt andet vandmøller, dambrug og kraftværker.

ÅL KAN BLIVE MERE END

100 ÅR GAMMEL
I FANGESKAB

VIDSTE DU, AT:

- > Ål kan blive mere end 100 år gammel i fangeskab.
- > Før i tiden blev ål smidt i brøndhullet for at holde brønden fri for bl.a. snegle og orme.
- > Ålens blod er giftigt! Det er i familie med slangegift og indeholder giftstoffet ichthytoxin, der forhindrer blodet i at størkne. Det kan dræbe en hund, og mennesker kan få forgiftning med kvalme, hovedpine og opkast. Giften nedbrydes både ved opvarmning og i fordøjelsessystemet, men er ikke livsfarlig for mennesker.
- > Ål både kan optage ilt gennem gæller og hud.
- > Ål kan svømme baglæns.
- > Forsøg har vist, at blankål kan overleve i op til 6 år uden føde.

Tjek din viden

- > Hvordan forløber ålens livscyklus?
- > Hvorfor er det så svært at beskytte den europæiske ål?
- > Hvad mener man har været med til at skabe tilbagegang for ålen?

#WWFHAVETKALDER

DOWNLOAD DE ANDRE FAKTAARK PÅ
WWF.DK/HAVETKALDER

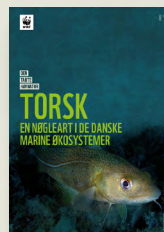
Havet som
økosystem

Hajer og rokker

Ålegræs

Torsk

Sæler

REFERENCER

Bald, C. et al. 2010. Vildtinformation 10. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Bonhommeau, S. et al. 2008. Fluctuations in European eel (*Anguilla anguilla*) recruitment resulting from environmental changes in the Sargasso Sea. *Fisheries Oceanography* 17: 32-44.

Henkel CV, Burgerhout E, de Wijze DL, Dirks RP, Minegishi Y, Jansen HJ, et al. (2012) Primitive Duplicate Hox Clusters in the European Eel's Genome. *PLoS ONE* 7(2): e32231. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0032231>.

Knights, B. 2003. A review of the possible impacts of long-term oceanic and climate changes and fishing mortality on recruitment of anguillid eels of the Northern Hemisphere. *The Science of the Total Environment* 310: 237-244.

Larsen, K. 1978. I Dansk Sportsfisker Leksikon bd. 5 (Rub-Åud). Branner og Korch, København.

OSPAR 2010. Background Document for European Eel *Anguilla anguilla*.

Otterstrøm, C.V. 1914. Danmarks Fauna bd. 15. Fisk II, Blødfinnerfisk. G.E.C. Gads Forlag, København.

Ångström, M. & Dekker, W. 2007. When will the eel recover? A full life-cycle model. *ICES Journal of Marine Science* 64: 1491-1498. Palstra, A.P. et al. 2007. Swimming performance of silver eels is severely impaired by the swim-bladder parasite *Anguillicola crassus*. *Journal of Experimental Marine Biology and Ecology* 352(1): 244-256.

Pedersen, M.I. 2022. <https://www.fiskepleje.dk/fiskebiologi/aal>

Mere viden.
Større håb for
den danske
havnatur.

AAGE V.
JENSEN
NATURFOND